

Factsheet Jeugdwerkloosheid

Gender, etniciteit en opleidingsniveau

AANLEIDING

Sinds 2001 is de jeugdwerkloosheid¹ in Nederland gestegen van 7,4 procent naar 13,1 procent in 2005. In dezelfde periode steeg het totale werkloosheidspercentage (inclusief jeugdwerklozen) van 3,5 naar 6,5 procent (CBS, 2006). Gezien de relatief slechte arbeidsmarktpositie van jongeren, staat jeugdwerkloosheid hoog op de politieke agenda.

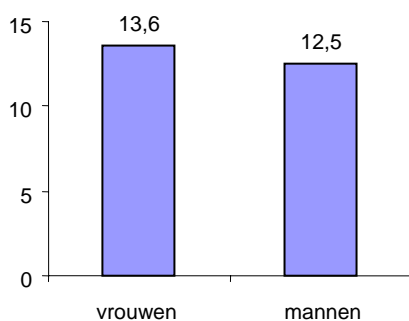
Hoewel er over jeugdwerkloosheid gepraat wordt in algemene termen, wordt jeugdwerkloosheid doorgaans geassocieerd met jongens. Cijfers wijzen echter uit dat dit beeld niet strookt met de werkelijkheid. Het werkloosheidspercentage onder laagopgeleide jongeren is onder meisjes hoger dan onder jongens. Onder laag opgeleide zwarte-, migranten en vluchtelingenmeisjes (zmv-meisjes¹⁾) is de werkloosheid relatief het hoogst. Bovendien profiteren zmv-meisjes niet van de aantrekkelijke arbeidsmarkt.

Deze factsheet biedt beleidsmakers en politici een beknopt overzicht van feiten en cijfers over jeugdwerkloosheid bij meisjes en jongens, met als doel om de arbeidsmarktpositie van meisjes van verschillende afkomst te agenderen bij politici, beleidsmakers en andere professionals in het veld van jeugdwerkloosheid. Daarnaast biedt deze factsheet handvaten om beleid ter bestrijding van jeugdwerkloosheid ten goede te laten komen aan zowel meisjes als jongens.

FEITEN EN CIJFERS

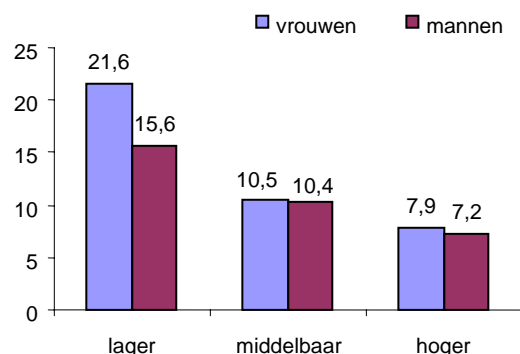
VERSCHILLEN TUSSEN MEISJES EN JONGENS HET GROOTST BIJ LAAG OPGELEIDE JONGEREN

Grafiek 1 Werkloosheidspercentage jongeren naar gender (2005)

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Grafiek 2 Werkloosheidspercentage jongeren naar onderwijsniveau en gender (2005)

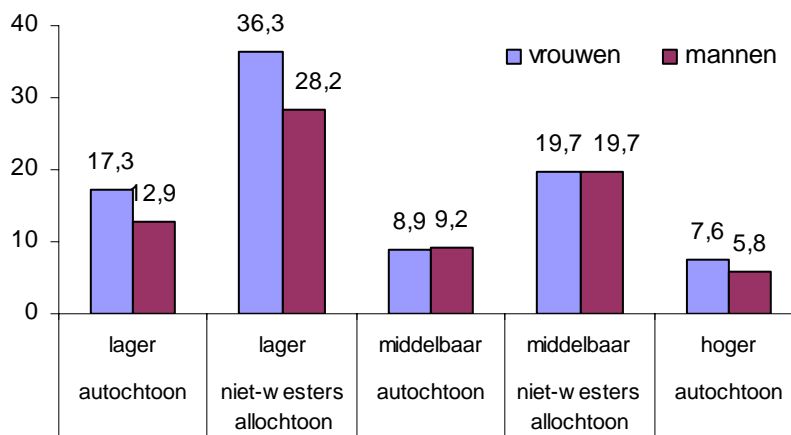

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Het werkloosheidspercentage van meisjes is hoger dan het percentage jongens dat werkloos is. 13,6 procent van de meisjes tussen de 15 en 24 jaar oud was in 2005 werkloos, tegenover 12,5 procent van de jongens (zie grafiek 1).¹¹¹

Uit onze berekeningen blijkt dat opleidingsniveau een zeer belangrijke factor is bij verschillen tussen jongens en meiden (zie grafiek 2). Vooral onder laag opgeleide^{IV} meisjes is het werkloosheidspercentage relatief hoog (zowel ten opzichte van hoger opgeleiden als ten opzichte van jongens met hetzelfde opleidingsniveau). Onder meiden met een laag onderwijsniveau (basisonderwijs of mavo als hoogst genoten opleiding) is 21,6 procent werkloos, tegenover 15,6 procent bij jongens. Onder hoger opgeleiden (hbo en wo) zijn de verschillen kleiner, maar wel nog steeds aanwezig. Bij middelbaar opgeleiden (havo, vwo en mbo) is er nauwelijks verschil.^V

Grafiek 3 Werkloosheidspercentage jongeren naar onderwijsniveau, gender en herkomst (2005) (a)

(a) In deze grafiek ontbreken hoger opgeleide niet-westerse allochtone jongeren. Bij aantallen kleiner dan 1500, geeft het CBS het werkloosheidspercentage niet vrij.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Zowel bij autochtone laag opgeleide jongeren als bij laag opgeleide jongeren met een niet-westerse achtergrond zijn er verschillen tussen jongens en meisjes (zie grafiek 3). Laag opgeleide meisjes van niet-westerse afkomst lopen, zowel ten opzichte van jongens met een niet-westerse achtergrond als ten opzichte van autochtone meisjes en jongens, het grootste risico op werkloosheid. 36,3 procent van hen is werkloos.

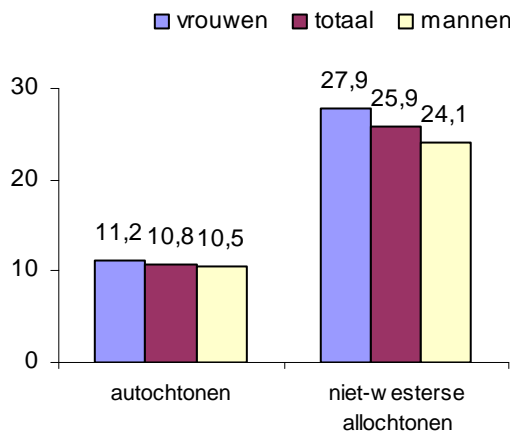
Overigens is het opmerkelijk dat het algemene jeugdwerkloosheidspercentage onder hoog opgeleiden voor vrouwen en mannen respectievelijk 7,9 en 7,2 is (zie grafiek 2), terwijl dit percentage voor autochtone hoger opgeleiden respectievelijk 7,6 en 5,8 is (zie grafiek 3). Hieruit blijkt dat het verschil tussen jongens en meisjes bij hoger opgeleide jongeren van niet-westerse afkomst kleiner is dan bij hun autochtone leeftijdsgenoten.

Wellicht is de studiekeuze van vrouwen met een niet-westerse achtergrond van invloed op hun kansen op de arbeidsmarkt. Zij kiezen vaker voor economie (zowel hbo als wo) of rechten (wo) en iets vaker voor techniek (hbo) (Keuzenkamp en Merens, 2006). Maar ook andere redenen kunnen van invloed zijn op het grote verschil in werkloosheid tussen hoog opgeleide jongens en meisjes van autochtone afkomst en het geringe verschil tussen hoog opgeleide jongens en meiden van niet-westerse afkomst.

WERKLOOSHEID MEISJES VAN NIET-WESTERSE AFKOMST RELATIEF HOOG

Jongeren van niet-westerse afkomst zijn gemiddeld vaker werkloos dan autochtone jongeren. Het aandeel werklozen onder jongeren van niet-westerse afkomst is 25,9 procent, terwijl onder autochtonen 10,8 procent werkloos is (zie grafiek 4).

Grafiek 4 Werkloosheidspercentage jongeren naar herkomst en gender (2005)

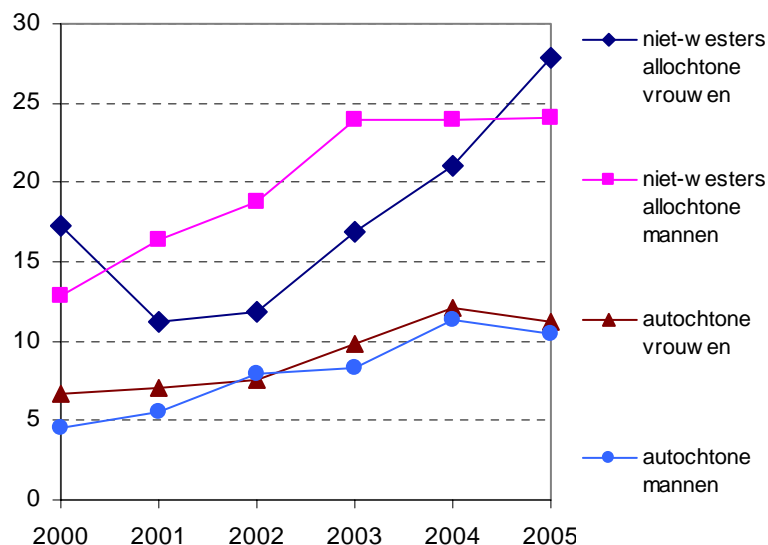
Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Tussen de jongeren van niet-westerse afkomst blijken er verschillen. Met name het percentage werkloze jongeren onder bepaalde vluchtelingengroepen blijkt hoog. In 2003 was bijna 40% van de jongeren van Irakese, Afgaanse, Iranese en Somalische afkomst werkloos. Bij jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst lag dit percentage in 2004 op 24 procent (Dagevos en Bierings, 2005).

Onder jongeren van niet-westerse afkomst zijn meisjes relatief het vaakst werkloos: 27,9 procent, tegenover 24,1 procent van de jongens (zie grafiek 4).

Sinds 2005 stijgen de kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt weer. Grafiek 5 laat echter zien dat meisjes met een niet-westerse achtergrond niet profiteren van de aantrekkende economie. Het werkloosheidspercentage onder meisjes van niet-westerse afkomst neemt nog steeds toe, terwijl het werkloosheidspercentage onder jongens van niet-westerse afkomst en onder autochtone jongeren slechts licht steeg of zelfs afnam na 2004.

Grafiek 5 Werkloosheidspercentage onder jongeren naar herkomst en gender 2000-2005

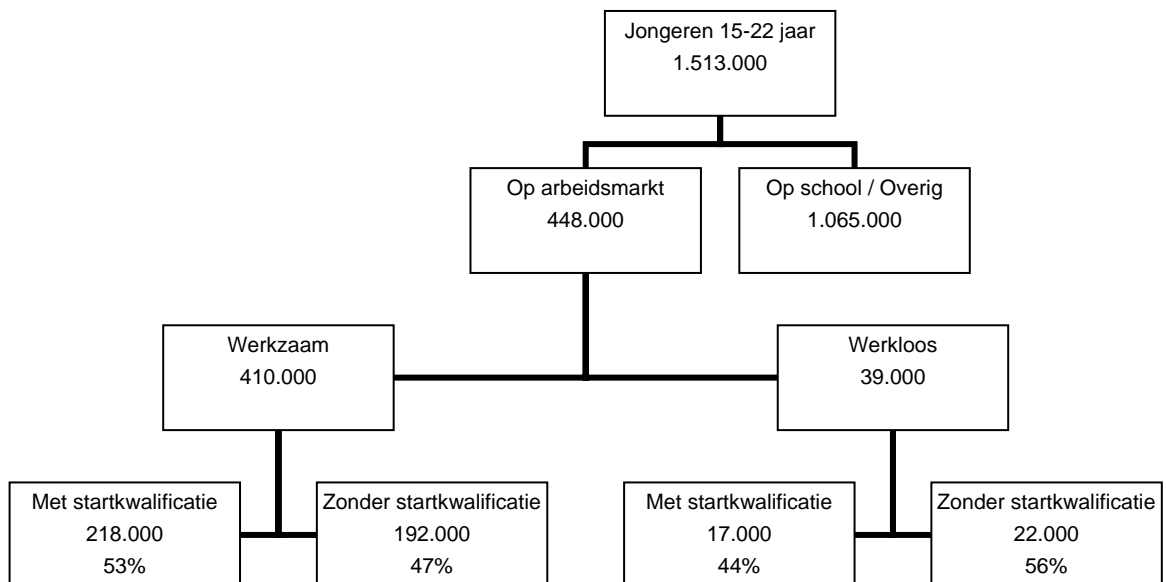
Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

STARTKWALIFICATIE

Zowel voor meisjes als voor jongens geldt dat hoe hoger het opleidingsniveau is, hoe kleiner het risico op werkloosheid. Een startkwalificatie is van belang om het percentage werkloze jongeren terug te dringen. Bovendien verhoogt een startkwalificatie de keuzemogelijkheden en de kans op een bevredigende baan.^{VI}

Toch is een startkwalificatie op zichzelf geen garantie voor een baan, en zijn jongeren zonder startkwalificatie niet per definitie kansloos. Diagram 1 laat zien dat het aantal jongeren dat werkt met of zonder startkwalificatie niet extreem verschilt. Dit geldt ook voor de werkzoekenden.

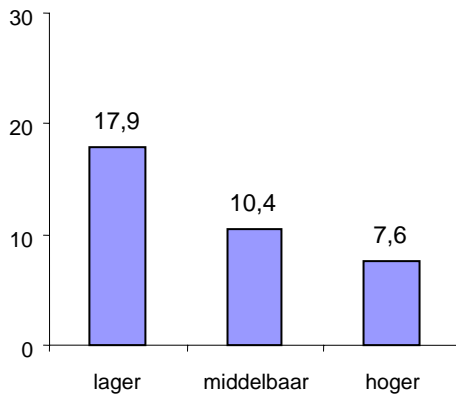
Diagram 1 Arbeidsmarktpositie van jongeren 15 – 22 jaar, 2002

Bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2003).

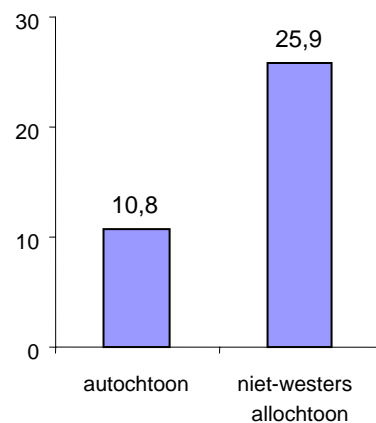
Bovendien blijkt ook onder jongeren met een startkwalificatie, bijvoorbeeld op havo- of vwo-niveau (middelbare opleiding), nog een aanzienlijk percentages werkloos (zie grafiek 6). Dat de verschillen in werkloosheidspercentages groter zijn op basis van etniciteit dan op basis van opleidingsniveau, wijst op het belang van breder kijken dan opleidingsniveau alleen (zie grafiek 6 en 7). Uit grafiek 3 bleek al dat juist de combinatie van de kenmerken gender, etniciteit en opleidingsniveau van invloed is op jeugdwerkloosheid.

Grafiek 6 Werkloosheidspercentage jongeren naar onderwijsniveau (2005)

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Grafiek 7 Werkloosheidspercentage jongeren naar herkomst (2005)

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking

Een startkwalificatie en opleidingsniveau zijn dus zeer belangrijk, maar dit laat onverlet dat ook andere factoren van invloed zijn op jeugdwerkloosheid en dus aandacht behoeven.

OORZAKEN VOOR HOGE WERKLOOSHEID

Hoewel niet toegespitst op jeugdwerkloosheid, geven verschillende onderzoeken verklaringen voor de hogere werkloosheid onder zmv-mannen en -vrouwen. Verschillende factoren, zoals opleidingsniveau, komen hierbij aan de orde, maar verklaren niet alle verschillen. Na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, samenstelling van het huishouden, geslacht en leeftijd van het jongste kind hebben zmv-mannen en -vrouwen nog steeds een kleinere kans op werk (Dagevos en Bierings, 2005).

Behalve individuele kenmerken, zoals land van opleiding en beheersing van de Nederlandse taal, noemen Dagevos en Bierings (2005) ook een aantal andere factoren dat van invloed is op de arbeidsmarktpositie van zmv-mannen en -vrouwen:

- Directe en indirecte discriminatie; met name bij een ruime arbeidsmarkt, waarin werkgevers een groot aanbod hebben van kandidaten, spelen sociaal-normatieve kwalificaties een grotere rol;
- Verschillen in zoekgedrag tussen zmv-mannen en -vrouwen en autochtonen.
- Niet-optimale uitstroom van zmv-mannen en -vrouwen uit bestanden van arbeidsbemiddelende organisaties.

Deze factoren zijn echter niet toegespitst op jeugdwerkloosheid en verklaren ook niet de verschillen in werkloosheid tussen meisjes en jongens (of mannen en vrouwen). Een mogelijkheid is bijvoorbeeld dat meisjes van niet-westerse afkomst die een hoofddoek dragen veel last hebben van discriminatie op basis van geloof. Laag opgeleide jongens van niet-westerse afkomst kunnen weer andere problemen ondervinden bij de toegang tot de arbeidsmarkt. Specifiek voor jongeren kan het niet of moeilijk vinden van een stageplaats een negatieve uitwerking hebben op latere kansen op de arbeidsmarkt.

De Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) noemt, in tegenstelling tot andere onderzoeken, wel een specifieke belemmering voor het vinden van werk door zmv-vrouwen. UWV-reïntegratietrajecten blijken minder effectief voor zmv-vrouwen dan voor zmv-mannen; de grote verantwoordelijkheid voor de zorg voor kinderen en huishouden naast een maatschappelijke carrière zorgt voor een dubbele belasting voor zmv-

vrouwen (Keuzenkamp en Merens, 2006). Dit kan wellicht ook meespelen voor de oudere jeugdwerklozen.

HET HUIDIGE BELEID

Het huidige beleid, zoals aangegeven in het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid uit 2003 en de activiteiten van de Taskforce Jeugdwerkloosheid, houdt wel rekening met de specifieke problemen van jongeren uit etnische minderheden, maar niet met verschillen tussen meisjes en jongens. Niet alleen is er geen aandacht voor specifieke problemen van meiden op de arbeidsmarkt, maar er zijn zelfs instrumenten en plannen die (onbewust) vooral lijken toegesneden op jongens.

Het beleid legt bijvoorbeeld zeer grote prioriteit bij het probleem van voortijdig schoolverlaten en het (daardoor) ontbreken van een startkwalificatie. Het is terecht om hieraan veel aandacht te besteden, maar dit probleem treft vooral jongens (Nieuwenhuizen 2003). Door het beleid hier zo sterk op te focussen, krijgen jongens dus meer aandacht dan meisjes.

Een ander voorbeeld zijn de zogeheten 'Prep Camps' voor jongeren zonder startkwalificatie. Het gaat hierbij (en in het thans al bestaande project 'De Uitdaging' in een kazerne in Soesterberg) om semi-militaire kampen waar jongeren onder leiding staan van bijvoorbeeld ex-militairen. Nergens wordt met zoveel woorden gezegd dat deze kampen voor jongens zijn bedoeld, maar impliciet lijkt het instrument vooral te zijn toegesneden op mannelijke deelnemers en ook op problemen die (althans in de beeldvorming) voornamelijk aan werkloze jongens worden toegeschreven, zoals gebrek aan discipline. Het is van belang om ook in te spelen op oorzaken die de positie van meisjes sterk beïnvloeden.

Taskforce Jeugdwerkloosheid

Ook in de communicatie van de overheid lijken jongens vaak het uitgangspunt. Een voorbeeld is de test die de Taskforce Jeugdwerkloosheid heeft ontwikkeld voor ouders, onder de titel *Wat gaat uw kind doen na het VMBO?* (zie <http://www.frankdekoster.nl/navmbotaskforce.pdf>).

Een van de negen vragen in de test ziet er als volgt uit:

Welke bijnaam past bij uw kind?

A Snelle Jelle

B Willie Weetniet

C Handige Harry

D Henny Hangplek

Waarschijnlijk zullen ouders onbewust hun dochter (of zoon van niet-westerse afkomst) toch niet zo snel typeren als Snelle Jelle of Handige Harry.

Ook de adviezen voor ouders op de website van de Taskforce zijn soms meer op jongens dan op meisjes gericht. Zo worden bijvoorbeeld zes manieren genoemd waarmee ouders hun kind kunnen helpen. Een van de genoemde zes manieren is:

“door een reëel beroepsbeeld: wat het werk in de praktijk inhoudt. Door reële salarispectieven: een timmerman en stukadoor verdienen bijvoorbeeld meer dan een pr-medewerker en bankemployee. Door reële arbeidsmarktperspectieven: er is grote behoefte aan vakmensen zoals schilders, stukadoors, timmermannen, lassers, installateurs, hoveniers en veel minder vraag naar kantoormensen, ICT'ers en kapsters bijvoorbeeld. Voor de opleidingen tot vakkracht zijn ook veel meer leerwerktrajecten.”

Het zou voor meisjes (en hun ouders) effectiever zijn als hier ook enkele beroepen staan die aansluiten op vmbo-opleidingen die veel door meisjes worden gevolgd. Ook zou het goed zijn aandacht te besteden aan en beleid te voeren op het feit dat meisjes ook timmerman of lasser kunnen worden – iets wat immers nog steeds geen gemeengoed is.

PRAKTIJKVOORBEELDEN

Omdat er doorgaans in genderneutrale termen over jeugdwerkloosheid wordt gesproken, zijn er weinig projecten waarvan bekend is dat die zich speciaal richten op meisjes of speciaal succesvol zijn voor meisjes. Een project dat zich wel specifiek richt op meisjes, is het project 'Mariken'.

MEIDENPROJECT MARIKEN - NIJMEGEN

De leerwerkplaats Mariken in Nijmegen is speciaal bedoeld voor meisjes en verbonden aan het Montessori College in Nijmegen. Het project richt zich op meiden die door gedragsproblemen niet meer in het reguliere onderwijs kunnen functioneren. Ongeveer de helft van de meisjes stroomt uiteindelijk uit met een diploma, naar arbeidsmarktgerichte trajecten binnen een ROC of naar een kwalificerende beroepsopleiding. Zie ook www.handreikingjeugdwerkloosheid.nl.

JONGENS EN MEISJES IN BEELD EN BELEID

De Vereniging voor het management in het Voortgezet Onderwijs (VVO) heeft de brochure 'Jongens en meisjes in beeld en beleid' uitgegeven met daarin een handreiking voor schoolleiders om het onderwerp 'verschillen tussen jongens en meisjes' bespreekbaar te maken in de school. De brochure bevat onder andere een checklist op het gebied van leerlingbegeleiding/loopbaanoriëntatie en -begeleiding met hierin belangrijke aandachtspunten voor verschillen tussen jongens en meisjes (VVO, 1998).

ANALYSE EN AANBEVELINGEN

Uit het bovenstaande blijkt dat met name onder laagopgeleide jongeren het werkloosheidspercentage onder meisjes aanmerkelijk hoger is dan onder jongens. Onder laag opgeleide zmv-meisjes is het aandeel werklozen het hoogst. Bovendien blijft hun werkloosheidspercentage stijgen, terwijl dat voor andere groepen daalt of stabiliseert. Dat deze verschillen zich (nog) niet vertalen in een veel hoger algemeen werkloosheidspercentage onder meisjes, komt doordat zij het relatief beter doen in het onderwijs en er dus in absolute aantallen meer jongens tot de beroepsbevolking behoren. Meisjes verlaten vaker dan jongens de school met een diploma, en stromen na het voortgezet onderwijs vaker door naar een vervolgopleiding. Dit neemt niet weg dat onder de jeugdwerklozen de meisjes (en met name de meisjes uit etnische minderheden) een speciale risicogroep vormen.

Bij het bestrijden van jeugdwerkloosheid is het daarom van belang om ook specifieke aandacht aan meisjes te besteden. Dat gebeurt op dit moment niet. Wellicht komt dit doordat de verschillen tussen meisjes en jongens niet in het oog springen als alleen naar de *totale* cijfers wordt gekeken, zonder in te zoomen op etniciteit en/of opleidingsniveau.

SPECIFIEKE PROBLEMEN

Wat zijn de specifieke problemen van meisjes op de arbeidsmarkt? Waarom is het werkloosheidspercentage van meisjes met een lage opleiding hoger dan bij jongens? En waarom is het werkloosheidspercentage onder laag opgeleide zmv-meisjes zo hoog? Waarom profiteren zmv-meisjes niet van de aantrekkelijke arbeidsmarkt? Welke instrumenten zouden vooral voor meisjes effectief zijn? Hierover is tot nu toe te weinig bekend. Onderzoek hiernaar is nodig om het beleid tegen jeugdwerkloosheid te optimaliseren.

De volgende aspecten zijn daarbij in elk geval van belang:

- Beroepskeuze. De feitelijke beroepsperspectieven voor jongens en meiden verschillen. Er is immers sprake van sekse-segregatie bij de beroepskeuze. Het is daarom ten eerste van belang om werk te maken van het vinden van bijvoorbeeld stages en leerbanen die aansluiten bij de interesse en vooropleiding van meisjes. Ten tweede betekent het dat het zinvol kan zijn meisjes te stimuleren tot niet-traditionele beroepskeuzes, bijvoorbeeld in de techniek. Dit kan door middel van voorlichting. Ook kan het goed werken om projecten te starten waarbij meisjes niet in hun eentje op een 'jongensopleiding' starten, maar in een groep.
- Zoekgedrag. Jongeren, jongens en meiden van verschillende afkomst zoeken op uiteenlopende manieren een baan. Netwerken, vaardigheden en methoden verschillen. Om alle meisjes en jongens gelijke kansen op de arbeidsmarkt te bieden, is het van belang om jongeren voor te lichten en te begeleiden bij het zoeken van werk. Daarnaast is het voor werkgevers van belang om te weten welke kanalen zij kunnen gebruiken om goede werknemers te vinden, zowel meisjes als jongens van zowel autochtone als niet-westerse afkomst.
- Arbeidsidentiteit. De sociaal-psychologische houding ten opzichte van werk verschilt tussen jongens en meisjes. Meisjes zullen minder vaak dan jongens behoren tot de zogenaamde 'probleemjongeren' die niet gericht zijn op formele arbeid. Initiatieven om jongeren de discipline bij te brengen die van belang is voor de arbeidsmarkt zullen dus voor minder meisjes dan jongens van belang zijn. Anderzijds hebben sommige meisjes misschien de verwachting dat hun werk op den duur niet zo belangrijk is, omdat zij voor zichzelf een toekomst zien waarin huwelijk en moederschap centraal staan. Deze meisjes kunnen coaching gebruiken waarin carrièreperspectieven en de mogelijkheden om arbeid en zorg te combineren aan de orde komen.
- Beeldvorming en discriminatie. Werkgevers hebben andere vooroordelen over bijvoorbeeld moslimmeisjes dan over moslimjongens, waardoor de meisjes ook met andere drempels te maken krijgen bij het vinden van een leerbaan of stageplaats. Meer informatie over deze intersectionele discriminatie (discriminatie naar gender en etniciteit), en over de manier om dit probleem aan te pakken, is te vinden in de factsheet *Discriminatie en beeldvorming op de arbeidsmarkt, een intersectionele aanpak gericht op gender en etniciteit* (E-Quality, juni 2005).

EFFECTIVITEIT VAN BELEID

Het is niet duidelijk in hoeverre meisjes en jongens in gelijke mate profiteren van de activiteiten van de Taskforce Jeugdwerkloosheid en de overige instrumenten uit het Plan van Aanpak. Bij een deel van de activiteiten en instrumenten zullen genderverschillen nauwelijks een rol spelen. Bij andere onderwerpen kunnen de verschillen wel van belang zijn.

Om het beleid en de instrumenten rond jeugdwerkloosheid voor meisjes te optimaliseren zijn de volgende invalshoeken zinvol:

Maatwerk

Positief is dat alle stukken over het jeugdwerkloosheidsbeleid erkennen dat maatwerk cruciaal is en dat het belangrijk is om aan te sluiten bij de wensen en perspectieven van de jongeren zelf. Dit biedt mogelijkheden om in te spelen op verschillen tussen bijvoorbeeld jongens en meisjes, en op culturele diversiteit. Het zou goed zijn hieraan expliciet aandacht te besteden binnen de diverse initiatieven, en te zorgen voor deskundigheidsbevordering op dit punt bij de medewerkers van de verschillende projecten en instellingen.

Voorbeelden van instrumenten waarbij dit van belang is:

- initiatieven voor mentorschap en individuele begeleiding van leerlingen in het beroepsonderwijs;
- case management van werkloze jongeren door gemeenten en Centra voor Werk en Inkomen (CWI's);
- reïntegratieactiviteiten door gemeenten in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB).

Beleidsvaluatie en gender budget analyse

Het is aan te bevelen om te meten in hoeverre diverse instrumenten en maatregelen effectief zijn voor meisjes en jongens. Dit maakt het mogelijk om eventueel bij te sturen – bijvoorbeeld door streefcijfers te hanteren, of indien nodig specifieke projecten voor meisjes op te zetten. Naast monitoring en evaluatie van het aantal bereikte meisjes en jongens, is het van belang te kijken in hoeverre meisjes en jongens profiteren van de ingezette financiële middelen. Deze methode wordt 'gender budget analyse' genoemd. Voor meer informatie over deze methode kunt u terecht op het webdossier 'gendergevoelig budgetteren' op de site van E-Quality: www.e-quality.nl/dossiers.

Voorbeelden van instrumenten waarbij monitoring en/of gender budget analyse van belang zijn:

- het leerbanenoffensief van de Taskforce Jeugdwerkloosheid;
- de besteding van het half miljoen dat staatssecretaris van Hoof beschikbaar wil stellen voor verbetering van de arbeidsmarktpositie van allochtone jongeren;
- de besteding van het extra geld dat minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitrekt voor stages en scholing;
- de bemiddeling door het CWI;
- het 'drempelslechtingsbudget' (geld voor korte acties voor een snelle toeleiding naar een leer- werkplek);
- het reïntegratiebudget van gemeenten;
- inzet van Opleidings- en Ontwikkelingsfondsen (O&O-fondsen) en werkgelegenheidsfondsen van sociale partners.

BRONNEN

- CBS (2006). *Werkloosheid niet-westerse allochtonen nauwelijks toegenomen in 2005*. Persbericht 06-015. 13 februari 2006.
- Dagevos, J en H. Bierings (2005). Arbeid en Inkomen. In: *Jaarrapport Integratie 2005* (p 81-106). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/ Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum/ Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Keuzenkamp, S. en Merens, A. (red.) (2006). *Sociale Atlas van vrouwen uit etnische minderheden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Nieuwenhuizen E. (2003). Jongeren van etnische minderheidsgroepen in Nederland, online factsheet NPRD, 2003 <http://www.lbr.nl/nprd/factsheets/jongeren.pdf>.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2003). *Plan van aanpak jeugdwerkloosheid. Een uitwerking van de hoofdlijnen notitie dd. 9 mei 2003*. Geraadpleegd op 25 april 2006. Beschikbaar via: <http://www.voortijdigschoolverlaten.nl/content/documenten/planvanaanpakjeugd.pdf>.
- VVO Vereniging voor het management in het Voortgezet Onderwijs (1998). *Jongens en meisjes in beeld en beleid*. Utrecht: VVO. Contact via: VVO@VVO.nl.

^I De jeugdwerkloosheid is de werkloze beroepsbevolking van 15-24 jaar. De beroepsbevolking van 15-24 jaar omvat alle jongeren van 15-24 jaar met werk voor meer dan twaalf uur per week en de jongeren die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en daarvoor beschikbaar zijn. Het jeugdwerkloosheidspercentage betreft dus het aandeel werkloze jongeren in de beroepsbevolking van 15 tot 24 jaar.

^{II} De terminologie 'zwarte, migranten- en vluchtelingenmeisjes' (en 'zmv-jongens', 'zmv-vrouwen' en 'zmv-mannen) verwijst naar een analyse waarin zowel verschillen in etniciteit en migratiegeschiedenis, als gemeenschappelijkheid en een gedeelde positie van marginalisering in de samenleving tot uitdrukking komen. E-Quality hanteert deze terminologie waar mogelijk. Deze factsheet gebruikt daarnaast de term 'allochtoon, omdat gebruik wordt gemaakt van cijfers van het CBS waarin de term 'allochtoon' gebruikelijk is. Deze term verwijst naar 'een persoon die in Nederland woonachtig is en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren'. Bij niet-westerse allochtonen gaat het om 'allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan'.

^{III} Tenzij een andere bron wordt vermeld, maakt deze factsheet gebruik van een analyse van de cijfers uit de enquête beroepsbevolking van het CBS.

^{IV} Het CBS hanteert de volgende onderverdeling van onderwijs in niveaus: laag opgeleid betreft basisonderwijs en vmbo/mavo als hoogst genoten opleiding, middelbaar opgeleid betreft havo, vwo en mbo als hoogst genoten opleiding en hoger opgeleid betreft personen met als hoogst genoten opleiding een hbo- of wo-opleiding.

^V Omdat meisjes relatief hoog opgeleid zijn, laat het gemiddelde percentage jeugdwerkloosheid onder meisjes en jongens toch relatief weinig verschillen zien tussen meisjes en jongens.

^{VI} Dit is de reden dat E-Quality het van belang vindt dat een leven lang leren tot de mogelijkheden behoort voor jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten en op latere leeftijd hun onderwijsniveau willen verhogen door middel van na- of bijscholing. De factsheet 'Een leven lang leren' en het 'Advies Bve-sector' van E-Quality gaan hier uitgebreid op in (verkrijgbaar via www.e-quality.nl).